

Főoldal > ... > Az Ön Jogi > Alapjogok > Vállalkozások És Emberi Jogok > Romania

Vállalkozások és emberi jogok

Tartalomszolgáltató:

Románia

Románia

1. Milyen jogvédelemben részesülhetnek ebben az országban üzleti tevékenységek kapcsán elkövetett emberi jogi visszaélés áldozataként? A védelem kártérítést is magában foglal?

Az emberi jogok bírósági védelme a nemzeti bíróságok révén biztosított, attól függően, hogy az említett jog sérelmét kiváltó cselekmény milyen ügyre vonatkozik. Így az üzleti tevékenységek miatt adódhatnak olyan helyzetek, amelyek az emberi jogok sérelmét polgári vagy büntetőjogi vonatkozásban eredményezik, és így az ügy sajátosságaitól és a jogsértéshez vezető cselekmény jellegétől függően a károsult jogi lépéseket vagy feljelentést tehet a nyomozó szerveknél, azaz a rendőrségnél vagy az ügyészségnél.

Az említett védelem nyomán vagyoni és/vagy nem vagyoni kártérítés ítéltető meg, ha valamely vállalkozás magatartása/gyakorlata az emberi jogok sérelmét eredményezte.

2. Vonatkoznak ebben az országban különös szabályok a súlyos emberi jogi visszaélésekre? Érvényesülnek ezek a szabályok a környezeti bűnözés vagy a munkaerő súlyos kizsákmányolása tekintetében is?

Az emberi jogok különböző üzleti tevékenységekkel összefüggésben történő megsértése polgári, közigazgatási vagy fegyelmi felelősséget von maga után.

A környezeti bűncselekményeket mind a külön jogszabály (pl. a 195/2005. sz. környezetvédelmi sürgősségi rendelet), mind a büntető törvénykönyv a közbiztonság elleni bűncselekmények közé sorolja (betegségek állatokra vagy növényekre való áttérjedése, vízszennyeződés, mérgező termékek vagy anyagok kereskedelme, a nukleáris anyagokra vagy más radioaktív anyagokra, robbanóanyagokra vagy korlátozott robbanóanyag-prekurzorokra stb. vonatkozó szabályok megsértése).

A munkaerő súlyos kizsákmányolása ütközhet a büntető törvénykönyvbe (olyan bűncselekmények esetében, mint a rabszolgaság, emberkereskedelem, gyermekkereskedelem, kényszermunka, prostitúció vagy kerítés, kizsákmányolt személy szolgáltatásainak igénybevétele), vagy a munka törvénykönyvében meghatározott büntetőjogi szabályokba.

3. Emberi jogi jogsértés áldozata vagyok az Európai Unión kívül, egy európai transznacionális vállalat tevékenysége következtében. Fordulhatok az Önök országának bíróságaihoz, ha nem vagyok uniós polgár vagy nem az EU-ban élek? Milyen feltételekkel érvényesíthetek igényt jogaim megsértése miatt? Hol találok ezzel kapcsolatban további információkat?

A. Polgári ügyekben

- A nemzetközi polgári eljárásokat a polgári perrendtartási kódex VII. könyve szabályozza, amely a vonatkozó közös jog, és a határokon átnyúló vonatkozású magánjogi eljárásokra vonatkozik, amennyiben a Románia által szerződő félként kötött nemzetközi szerződések, az uniós jog vagy külön törvények eltérően nem rendelkeznek.
- A román bíróságok nemzetközi joghatóságát a közös jog szerint az alapozza meg, ha a kereset benyújtásának napján az alperes székhelye, vagy ennek hiányában másodlagos irodája vagy üzleti eszközei Romániában találhatóak.
- Ezen túlmenően a joghatósági kikötésben a felek megállapodhatnak abban, hogy a határokon átnyúló vonatkozásokkal kapcsolatban felmerülő jogviták eldöntésére a romániai bíróságok joghatóságát választják.
- Bizonyos vagyoni kártérítési keresetek tekintetében a román bíróságok kizárólagos joghatósággal rendelkeznek, például a következőket érintő határokon átnyúló vonatkozású jogvitákban:
 - Romániában található ingatlan,
 - Romániában lakóhellyel vagy szokásos tartózkodási hellyel rendelkező fogyasztókkal kötött szerződések, amelyek a fogyasztók személyes vagy családi használatra szánt, mindennapi fogyasztói szolgáltatásokra vonatkoznak, amelyek a fogyasztó szakmai tevékenységéhez vagy üzleti tevékenységéhez nem kapcsolódnak, ha:
 - a szolgáltató a megrendelést Romániában vette fel,
 - a szerződés megkötését Romániában ajánlattétel vagy hirdetés előzte meg, és a fogyasztó a szerződés megkötéséhez szükséges összes alakiságot teljesítette.
- Ezenkívül a közös jog szabályaitól eltérve a felperes kikötheti a romániai bíróságokat (elsőbbségi joghatóság) olyan jogviták esetére, amelyekben:
 - Romániában található az a hely, ahol a szerződéses kötelezettség keletkezett vagy teljesíteni kellett volna, még ha csak részben is,
 - Romániában található az a hely, ahol olyan jogcselekményt vittek véghez, amelyből nem szerződéses kötelezettségek származnak, vagy ahol az említett cselekmény joghatásokat vált ki,
 - Romániában található az a vasúti vagy közúti pályaudvar, kikötő vagy repülőtér, ahol az utasok fel-/leszállása vagy a szállított áruk be-/kirakodása történt,
 - Romániában található a biztosított vagyontárgy vagy a biztosítási esemény bekövetkezésének helye.
- A román bíróságok illetékesek a következők tárgyalására is:
 - Romániában lakóhellyel rendelkező személy – függetlenül attól, hogy román állampolgár vagy hontalan személy – szellemi tulajdonának határokon átnyúló oltalmával kapcsolatos ügyek, a joghatósági kikötés függvényében,
 - külföldiek közötti ügyek, ha abban kifejezetten megállapodtak, és a jogviszonyok romániai személyek tulajdonával vagy érdekeivel kapcsolatos jogokat érintenek,
 - tengeri vagy légi járművek összeütközésével kapcsolatos ügyek, valamint nyílt tengeren vagy valamely állam felségterületén kívül eső területen, különleges körülmények között történt segítségnyújtással vagy személyek vagy áruk mentésével kapcsolatos ügyek,
 - a Romániából származó termékek által okozott károkért való polgári jogi felelősséggel kapcsolatos ügyek, függetlenül az áldozat állampolgárságától, a baleset helyszínétől vagy a kár keletkezésének helyétől.

A nemzetközi polgári eljárásokban a külföldi jogállását illetően a külföldi természetes és jogi személyeket a törvény értelmében a román bíróságok előtt ugyanolyan eljárási jogok és kötelezettségek illetik meg, mint a román állampolgárokat és jogi személyeket.

Bővebb tájékoztatás [itt](#) található.

B. Büntetőügyekben

A büntető törvénykönyv 12. cikkével összefüggésben értelmezett 9. cikke értelmében, a szerződő félként Románia részvételével megkötött nemzetközi szerződés eltérő rendelkezése hiányában a román büntetőjogot kell alkalmazni a Románián kívül elkövetett cselekményekre a büntetőjogban előírt személyiségi elv alapján (a büntető törvénykönyv 9. cikke), függetlenül attól, hogy az áldozat külföldi állampolgár, román állampolgár vagy hontalan, vagy Romániában tartózkodik-e, ha bizonyos feltételek teljesülnek: az elkövető román jogi személy; az

elkövetett cselekmény tekintetében a román jog által előírt büntetés életfogytig tartó vagy 10 évnél hosszabb szabadságvesztés (még akkor is, ha a cselekményt az elkövetés helye szerinti állam joga nem tekinti bűncselekménynek) – ha más szankciókat írtak rá elő, a cselekménynek azon ország büntetőjoga szerint is bűncselekménynek kell minősülnie, amelyben azt elkövették (kettős büntethetőség), vagy pedig az elkövetés helyének bármely állam joghatóságán kívül kell esnie. A vádemelés az elsőként bevont ügyészségre területileg illetékes fellebbviteli bíróság mellett működő ügyészség főügyésének vagy adott esetben a Legfelsőbb Semmítő és Ítélszék mellett működő ügyészség főügyésének előzetes engedélyéhez kötött.

Figyelemre méltó, hogy a bűncselekményt akkor is Románia területén elkövetettnek kell tekinteni, ha az elkövetés, felbujtás vagy bűnpártolás Romániában történt, vagy a bűncselekményből származó bevétel – akár részben is – ezen a területen vagy román lobogó alatt közlekedő hajón vagy Romániában lajstromozott légi járművön keletkezett. Ezekben az esetekben a román büntetőjogot a területisége elve alapján kell alkalmazni.

A büntetőbíróságok Románia területén kívül elkövetett bűncselekményekkel kapcsolatos joghatóságát illetően a büntetőeljárás törvénykönyv (a 42. cikk) előírja, hogy a Románia területén kívül elkövetett bűncselekményeket a vádlottként eljáró jogi személy székhelye szerint illetékes bíróságok tárgyalják. Ha a vádlottnak nincs bejegyzett székhelye Romániában, és a bűncselekmény a kerületi bíróság hatáskörébe tartozik, az ügyet a bukaresti II. kerületi bíróság tárgyalja, a többi esetben pedig – törvény eltérő rendelkezése hiányában – az ügyre vagy a személy bukaresti illetőségére illetékes bíróság.

Azon bűncselekmények esetében, amelyek esetében a vádemelés az áldozat feljelentésétől függ, az a feljelentést attól a naptól számított 3 hónapon belül kell megtenni, amikor a károsult a cselekményről tudomást szerzett.

További információk [itt](#), [itt](#) és [itt](#) találhatóak.

4. Nyújthatnak az ombudsman-intézmények, az egyenlőséggel foglalkozó szervek vagy a nemzeti emberi jogi intézmények segítséget az európai transznacionális vállalatok által üzleti tevékenységek kapcsán, az Európai Unió területén kívül elkövetett emberi jogi visszaélések áldozatainak? Vizsgálódhatnak-e ezek a testületek az ügyekben, ha nem vagyok uniós polgár vagy nem az EU-ban élek? Vannak az országban más állami szolgálatok (pl. munkaügyi vagy környezetvédelmi felügyelőség), amelyek kivizsgálhatják az ügyemet? Hova forduljak a jogaimmal kapcsolatos tájékoztatásért?

Az ombudsman szervezetéről és működéséről szóló, 1997. március 13-i 35. törvény (Instituția Avocatul Poporului) 1. cikkének (1) bekezdése szerint: „[a]z ombudsman célja a természetes személyek jogainak és szabadságainak a hatóságokkal való kapcsolataiban történő védelme”, ezért az nem fedi le az üzleti vonatkozású emberi jogi jogsértéseket.

Az Unión belüli vállalatok ellen benyújtott fogyasztói panaszokat a romániai Európai Fogyasztói Központ (ECC Románia) csak akkor tudja átvenni, ha az érintett fogyasztó valamely uniós tagállam lakosa vagy állampolgára (ideértve Norvégiát és Izlandot is), és ha az uniós jogszabályokat kell alkalmazni.

A határokon átnyúló ügyekre hatáskörrel nem rendelkező hatóságok: a Munkaügyi Felügyeleti Hatóság (Inspekția Muncii), a Fogyatékos Személyek Jogi, Gyermekjogi és Örökbefogadási Országos Hatósága (Autoritatea Națională pentru Drepturile Persoanelor cu Dizabilități, Copii și Adoptții), a Nemek Közötti Egyenlőségügyi Nemzeti Ügynöksége (Agenția Națională pentru Egalitatea de Șanse între Femei și Bărbați), az Országos Környezetvédelmi Gárda (Garda Națională de Mediu), a Nemzeti Fogyasztóvédelmi Hatóság (Autoritatea Națională pentru Protecția Consumatorului) és az Országos Hírközlési Szabályozó és Irányító Hatóság (Autoritatea Națională pentru Administrare și Reglementare în Comunicații (ANCOM)).

További információk [itt](#) és [itt](#) találhatóak.

5. Kötelezi ez az ország az európai transznacionális vállalatokat az üzleti tevékenységük kapcsán elkövetett jogsértések rendezését célzó panasztételi mechanizmusok vagy közvetítői szolgáltatások létrehozására? Az Európai Unió területén kívül elkövetett jogsértésekre is érvényesek ezek a kötelezettségek? Ki felelős e tevékenységek nyomon követéséért ebben az országban? Rendelkezésre állnak a rendszer működését bemutató nyilvános jelentések?

Az európai transznacionális vállalatok tevékenységéből eredő emberi jogi jogsértéseket illetően Romániában kötelező közvetítői rendszerek nem működnek, de a felek döntése alapján lehetőség van a közvetítésre. Ezért az a személy, akinek a jogait megsértették, a megsértett jog jellegétől függően polgári vagy büntetőbírószágon keresztül veheti igénybe a közös jog szerinti bírói védelmet, vagy a felek megállapodhatnak közvetítő igénybevételében, akinek szakmáját a közvetítésről és a közvetítői szakma szervezéséről szóló 192/2006. sz. törvény szabályozza.

Ezen túlmenően a fogyasztók és kereskedők közötti alternatív vitarendezésről szóló 38/2015. sz. rendelet hozza létre a jogi keretet ahhoz, hogy a fogyasztók önkéntes alapon, alternatív vitarendezési eljárásokat független, pártatlan, átlátható, hatékony, gyors és tisztességes módon alkalmazó szervezetekhez utalhassák egy szakemberrel/vállalkozással szemben érvényesített követeléseiket, a fogyasztóvédelem magas szintjének és a piac zavartalan működésének biztosítása érdekében.

6. Vannak különleges jogaim, ha veszélyeztetett áldozatként üzleti tevékenységek kapcsán elkövetett emberi jogi visszaélésekkel szemben kívánok jogorvoslással élni? Igényelhetek-e költségmentességet, és ha igen, milyen feltételek mellett? Milyen költségekre terjed ki a költségmentesség? Kaphatok-e költségmentességet ugyanezen feltételek mellett, ha nem vagyok uniós polgár vagy nem az EU-ban élek?

A költségmentességhez való hozzáférés a román jogban elismert és garantált jog. Ez a jog az egyetemes védelem elvén alapul, és lakóhelytől vagy állampolgárságtól függetlenül minden személy számára – körülményeitől függően – elismert, az alábbiak szerint:

1. Polgári ügyekben a polgári ügyekben nyújtott állami költségmentességről szóló 51/2008. sz. sürgősségi kormányrendelet:

a) uniós polgárok esetében: *minden olyan esetben, amikor Romániában vagy egy másik uniós tagállamban állandó lakóhellyel vagy szokásos tartózkodási hellyel rendelkező* bármely természetes személy bíróság vagy más, igazságügyi hatáskörrel rendelkező román hatóság előtt kér költségmentességet (az 51/2008. sz. sürgősségi kormányrendelet 2. cikke);

b) nem uniós polgárok és hontalan személyek esetében: *ha a kérelmet olyan természetes személy nyújtja be, akinek állandó lakóhelye vagy szokásos tartózkodási helye nem Románia vagy egy másik uniós tagállam területén található, amennyiben Románia és a kérelmező állampolgársága vagy lakóhelye szerinti állam között olyan megállapodás van érvényben, amely az igazságszolgáltatáshoz való nemzetközi hozzáférésre vonatkozó rendelkezéseket tartalmaz* (az 51/2008. sz. sürgősségi kormányrendelet 21¹. cikke).

Emellett a Polgári Perrendtartás 1084. cikkének(2) bekezdése értelmében *a külföldi állampolgárok a román bíróságokon, a nemzetközi polgári eljárásokban a román állampolgárokkal megegyező mértékben és feltételek mellett jogosultak az adó- és egyéb eljárási költségek alóli mentességre és adókedvezményre, valamint a román állampolgárokkal azonos mértékben és feltételekkel az ingyenes költségmentességre, a kérelmező állampolgársága vagy lakóhelye szerinti állammal fennálló viszonyosság feltételével.*

Így az a személy, akinek törvényes jogait megsértették, költségmentességet kérhet, ha nem képes kifizetni az eljárás költségeit, az 51/2008. sz. sürgősségi kormányrendelet 6. cikkében foglaltak szerint. Az állami költségmentesség a következő formákban nyújtható:

a) a képviselő díjának megfizetése, jogi segítségnyújtás és adott esetben a bíróság által kirendelt ügyvéd vagy az ügyfél által megbízott ügyvéd általi védelem, valamely jog vagy jogos érdek bíróság előtti érvényesítése vagy védelme, illetve jogvita megelőzése érdekében (a továbbiakban: ügyvédi segítségnyújtás);

b) az eljárásban igénybe vett szakértő, fordító vagy tolmács díjának megfizetése a bíróság vagy a bírói jogkörrel rendelkező hatóság hozzájárulásával, ha annak megfizetése a törvény szerint az állami költségmentességet kérő személyt terheli;

c) végrehajtó díjának megfizetése;

d) a perköltségek fizetése alól törvényben előírt mentességek, kedvezmények, részletfizetés vagy halasztás, beleértve a végrehajtási szakaszban esedékes költségeket is.

Mindazonáltal a költségmentességhez való jog nem abszolút jog, és a költségmentességet kérő személynek bizonyítania kell vagyoni helyzetét, igazolva, hogy nem tudja megfizetni választott ügyvéd szolgáltatásait vagy nem képes viselni az eljárás költségeit, így az eljárási illetéket, a szakértői díjakat, szakértői véleményeket stb. E tekintetben az 51/2008. sz. sürgősségi kormányrendelet 16. cikkének (1) bekezdése a következőket írja elő: „az állami költségmentesség megtagadható, ha azt nem megfelelően igényelték, ha annak becsült költsége nem áll arányban a jogvita tárgyának értékével, és ha az állami költségmentességet nem jogos érdek védelmében, vagy a közrendbe vagy az alkotmányos rendbe ütköző keresetnek kérik”.

Az ebben a sürgősségi rendeletben említett költségmentesség a büntetőügyek kivételével polgári, kereskedelmi, közigazgatási, munkaügyi és társadalombiztosítási ügyekben, valamint egyéb ügyekben jár.

Büntetőügyekben kötelező az áldozatnak a költségmentességet megadni, ha az adott személy/magánfél cselekvőképtelen vagy cselekvőképességében korlátozott (a büntetőeljárás törvény 93. cikkének (4) bekezdése értelmében). Ezenkívül a 93. cikk (5) bekezdése értelmében „ha a bírósági szerv úgy ítéli meg, hogy bizonyos okok miatt az áldozat, a magánfél [...] nem képes védelme ellátására, gondoskodik a bíróság által kirendelt ügyvédről”.

A bírósági illetékről szóló 80/2013. sz. sürgősségi kormányrendelet 29. cikke (1) bekezdésének f) pontja mentességet ír elő az illeték megfizetése alól azon keresetek és követelések esetében – beleértve a rendes vagy rendkívüli fellebbezéseket is –, amelyeket olyan fogyasztói jogok védelme tekintetében nyújtottak be, amelyek vonatkozásában természetes személyek és fogyasztóvédelmi egyesületek perképessége fennáll a fogyasztói jogokat és jogos érdekeket megsértő gazdasági szereplőkkel szemben.

Végül, de nem utolsósorban, a bűncselekmények áldozatai javát szolgálja a bűncselekmények áldozatainak tájékoztatását, támogatását és védelmét biztosító egyes intézkedésekről szóló [211/2004. sz. törvény](#), amely a törvény címéből adódóan a bűncselekmények áldozatai számára elérhető tájékoztatási, támogatási, védelmi, elismerési és értékelési intézkedésekről rendelkezik, amely intézkedések a bűnüldöző szervekhez benyújtott feljelentéstől függetlenek.

A romániai költségmentességről bővebb tájékoztatás [itt](#) olvasható.

Last update: 26/04/2023

E lap nemzeti nyelvű változatát az adott tagállam tartja fenn. Az Európai Bizottság szolgálata készíti el a fordításokat a többi nyelvre. Előfordulhat, hogy az eredeti dokumentumon az illetékes tagállami hatóság által végzett változtatásokat a fordítások még nem tükrözik. Az Európai Bizottság nem vállal semmifajta felelősséget az e dokumentumban szereplő vagy abban hivatkozott információk vagy adatok tekintetében. Az ezen oldalért felelős tagállam szerzői jogi szabályait a Jogi nyilatkozatban tekintheti meg.